

šali svoje moči in znanje z vrstniki (cf. Specht, 1895: 232). Mladi plemič je moral v teku svojega »izobraževanja« oziroma urjenja absolvirati tri stopnje (cf. Good in Teller, 1969; Müller-Freienfels, 1932):

- Paž: S približno sedmim letom starosti je deček postal paž; učil se je streči pri mizi, loviti divjad, igrati šah.
- Oproda: Naloga oprode, kar je postal nekako s štirinajstim letom starosti, je bila skrb za vitezovo orožje ter njegovega konja; nadaljevalo se je tudi urjenje v veččinah »paževske« stopnje.
- Vitez: V starosti okrog dvajset let je mladenič s posebnim obredom postal vitez in prejel simbolična znamenja viteškega stanu (meč in ostroge).

V takšnih družbenih razmerah je odraščal tudi bodoči frankovski kralj in cesar Svetega rimskega cesarstva Karel Veliki, ki je bil v mladosti vzgajan v skladu s frankovsko plemiško tradicijo, kar pomeni izključno v telesnem urjenju in vojaških veččinah. Kot pravi njegov biograf Einhard, se je brati in pisati naučil šele v zrelih letih, vendar je imel do učenja in izobraževanja posebno afiniteto: »Med katerimi /jeziki – op. a./ se je latinskega naučil tako dobro, da ga je govoril enako kot materinščino; grški jezik pa je bolje razumel kot govoril. /.../ S svobodnimi umetnostmi se je zelo intenzivno ukvarjal. /.../ Poskušal je tudi pisati in je imel zato zmeraj tablice in pergamentne zvezke v postelji pod zglavnikom; ko je imel kaj prostega časa, je privajal roko oblikovanju črk, vendar to delo, napačno zastavljeno in prepozno začeto, ni bilo uspešno.« (Einhard, 1992: 90) Pripadniki reda »tistih, ki se vojskujejo«, tj. plemstvo, vitezi, so se morali, da so ohranili kondicijo in spretnost, redno in nepretrgoma uriti v pridobljenih veččinah oziroma spretnosti ravnanja z orožjem. To so počeli vse do pozne starosti oziroma dokler so (z)mogli.

V srednjem veku so dekleta iz plemiških družin temeljna znanja pridobivala večinoma doma, kjer so jih učili hišni učitelji. Znanje latinskega jezika je bilo sicer še zmeraj pomembno, so pa pozornost zmeraj bolj začele pritegovati ljubezenske pesmi in viteški romani v ljudskih jezikih. Tipičen primer izobraževanja plemkinje najdemo v delu *Tristan* Gottfrieda iz Strasbourga, kjer opisuje vzgojo Izolde. Že zgodaj, kot otroka, jo je začel izobraževati domači kaplan v branju in pisanju, francoščini in latinščini; dvorni pevec jo je poučeval v uglajenem obnašanju, igranju na harfo, v petju, pisanju pisem in v pesnjenju kancon (Strassburg, 1873: v. 7965 – 8145; v.: Specht, 1895).

Tudi znotraj reda »tistih, ki delajo«, tj. delavcev, so obstajale razlike med posameznimi podskupinami, na katere se je ta razred delil. V glavnem so najnižji status imeli kmetje. V bistvu se je pri ljudstvu, kmečkem